

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



مبحث
ناقلین
فیزیکی



هدف کلی:

**فراگیر با ناقلین فیزیکی و روشهای مختلف کنترل آنها
آشنا شود و بتواند در مواقع لزوم راهکارهای مناسب را
در برخورد با این معضلات ارائه نماید.**

اهداف جزئی:

از دانشجو انتظار می رود در پایان این جلسه:

1. دلیل مبارزه با حشرات و جونندگان را بر سلامت جامعه انسانی برشمارد.
2. روشهای انتقال بیماری از طریق بندپایان را بداند.
3. بیماری های منتقله توسط بندپایان را طبقه بندی نماید.
4. روشهای مبارزه با بندپایان را بشناسد.
5. روشهای مبارزه با جونندگان(موش) را بشناسد.
6. نقش پرستار در رابطه با پیشگیری از بیماری های منتقله از بندپایان را بداند



از نظر حشره شناسی پزشکی و کنترل حشرات ناقل بیماری و

بیماری زایی می توان به بندپایان اشاره کرد

بندپایان : تعداد بسیار زیاد و گوناگونی از موجودات زنده

محیط زیست انسان می باشد.

مزایا و معایب

- ▶ بارور کردن گل ها
- ▶ نابود کردن غلات و ذخایر خوراکی انسان
- ▶ به عنوان ناقل یا حامل بیماری ها

بندپایان

شامل راسته ای از جانوران از جمله حشرات ، کنه ها
و... می باشند.



بندپایان شاخه ای از جانوران بی مهره اند که دارای پاهای بند بند و پوششی از جنس کیتین میباشند.

این جانوران مشتمل بر راسته های متعددی میباشد:

- حشرات
- هزارپایان
- عنکبوت مانند ها
- کک ها
- ساس ها
- شپش ها
- کنه ها
- هیره ها
-



روش های انتقال بیماری از طریق بندپایان:

انتقال بیولوژیکی

انتقال مکانیکی

تماس مستقیم

- انتقال بیماری
اسهال، حصبه،
مسمومیت
غذایی و تراخم
بوسیله ی
مگس معمولی

- شپش، گال

انتقال بیولوژیکی

تکثیر:

(باسیل طاعون در بدن کک)

تکثیر و دگرگونی چرخه ای:

(انگل مالاریا در بدن پشه آنوفل)

تکامل چرخه ای:

(انگل فیلاریوز در بدن پشه معمولی)

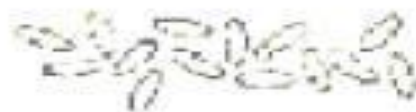


کولکس

آیدس

آنوفل

تخم



لارو



نحوه قرار گرفتن در سطح آب

بالغ



نحوه استراحت

روشهای مختلف مبارزه با بندپایان:

✓ روش فیزیکی: بهترین روش مبارزه با بند پایان

- بهسازی محیط
- پرکردن گودالها
- زهکشی و خشک کردن باتلاقها
- دفع مناسب زباله و فضولات
- نصب حفاظ توری در منزل و اماکن عمومی

✓ روشهای شیمیایی: حشره کشها

خطرات: آلوده شدن خاک و آبهای سطحی و زیر زمینی و انتقال از طریق مواد غذایی به انسان و ایجاد مسمومیت در بدن انسان .



دارای انواع سم داخلی، تماسی، خارجی یا تنفسی می باشند.

دارای ترکیبات آلی کلردار-آلی فسفر دار و گروه کارباماتها هستند.

اما علیه همه ناقل ها به تنهایی موثر نیستند.

اما هیچ روشی موثرتر و اقتصادی تر از حشره کش ها وجود ندارد.

✓ روشهای ژنتیکی:

تغییرات در ژنهای حشرات و یا عقیم کردن و توقف کامل تولید مثل حشرات

✓ روشهای بیولوژیکی:

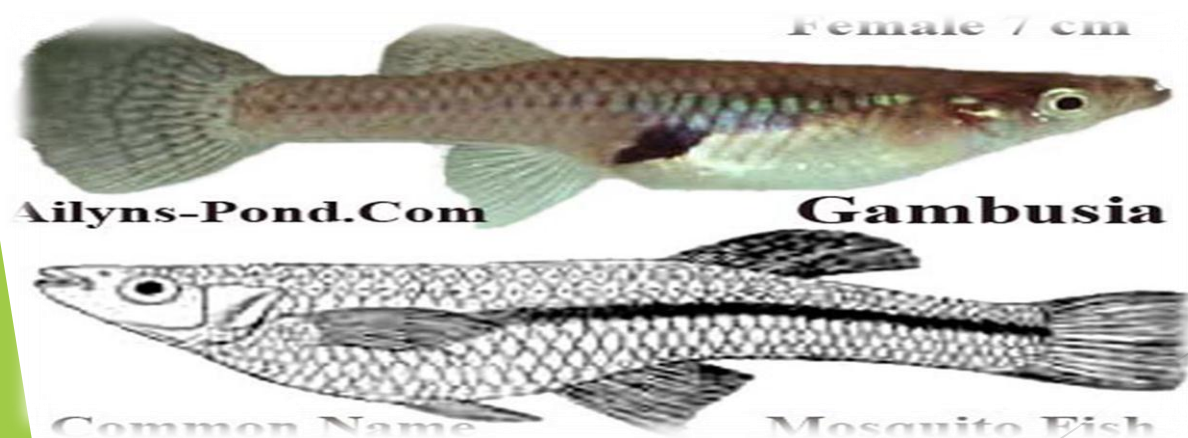
استفاده از موجودات زنده و دشمنان طبیعی (ماهی گامبوزیا)

✓ روش های نوین:

استفاده از تنظیم کننده های رشد حشرات، سترون کننده های شیمیایی یا ژنتیکی



ماهی گامبوزیا با پشه مالاریا مبارزه می کند. ماهی گامبوزیا با پرورش و ریختن آنها در ابهای راکد , برکه ها و استخرها، با لارو نوعی پشه مالاریا استفنی که نسبت به حشره کشهای کلره مقاومت مضاعف پیدا کرده است مبارزه می کنند.



بیماری های منتقله از بندپایان:

ساس



گال



- **پشه ها:** مالاریا، آنسفالیت، تب های ویروسی، تب زرد
- **مگس خانگی:** حصبه، اسهال ساده، اسهال خونی، وبا
- **پشه خاکی:** سالک، تب پشه خاکی، کالاآزار (لیشیمانیازیس)
- **مگس تسه تسه:** بیماری خواب
- **شپش:** تیفوس، تب راجعه
- **کک موش:** طاعون خیارکی، تیفوس آندمیک
- **ساس:** بیماری شاگاس
- **کنه سخت:** تیفوس کنه ای، آنسفالیت ویروسی
- **کنه نرم:** تب کیو، تب راجعه
- **هیره [مایت]:** گال
- **سوسک:** عوامل بیماری زای روده ای

روشهای مبارزه با شپش:

شپش ناقل ۳ بیماری مهم تیفوس، تب خندق و تب راجعه

اولین شرط مبارزه با شپش رعایت بهداشت فردی است. (استحمام مرتب، تعویض

و شستشوی لباس ها)



انواع شپش : بدن، سر و عانه

تخم شپش (رشک) به شکل بیضی و سفید رنگ است و

روی درز لباسها و لابلاهای موها وجود دارد.



سرما و گرمای محیط هر دو قادرند آنها را نابود سازند.

- پهن کردن لباس های اضافی و وسایل خواب در مواقعی که از

آنها استفاده نمیشود در خارج از اطاق

- خیساندن پارچه ها در آب و صابون ، اتو کردن درز های لباس

و در صورت امکان جوشاندن البسه آلوده



روشهای مبارزه با مگس:

عامل انتقال بیماریهای روده ای (حصبه و وبا، بیماریهای چشمی نظیر تراخم)

مهمترین و اولین راه مبارزه : آگاهی و آموزش مردم

بهترین و موثرترین راه مبارزه با مگس: بهبودی محیط و دورکردن فضولات و پسماندها از

محیط زندگی

روشهای مبارزه با سوسک:



اساسی ترین روشهای مبارزه با سوسک : جلوگیری از ورود آنها به آشپزخانه ، حمام و

انبار و محلهای مواد غذایی

الف) بهسازی محیط:

- محفوظ نگهداشتن پسمانده خوراکیها
- استفاده از سطل زباله درب دار و کیسه زباله پلاستیکی
- برای ضایعات آشپزخانه و زباله های دیگر
- جمع آوری و دفع بهداشتی زباله ها
- دفع بهداشتی مدفوع و استفاده از مستراح بهداشتی.
- پاکیزه نگهداشتن خانه و پیرامون آن.

ب) مبارزه فیزیکی:

**– نصب توری بر روی درب و پنجره و هواکش
ساختمان ها .**

**– نصب تله های نوری ماوراء بنفش در فروشگاههای
مواد غذایی و رستوران ها**

ج) مبارزه شیمیایی:

- استفاده از اسپری حشره کش.

- سم پاشی اماکن داخلی و خارجیا استفاده از حشره کشهای ابقائیه شرط نداشتن مقاوت نسبتبه آنها.

- استفاده از طناب های آغشته به حشره کشها

- استفاده از طعمه های جامد یا مایع: مخلوط شکر یا سبوس با حشره

کش به غلظت ۱ تا ۲ درصد و قرار دادن آنها در دسترس مگس ها

- سم پاشی مرتب محل جمع آوری زباله ها



روشهای مبارزه با پشه:

پشه کولکس (پشه معمولی) ناقل آنسفالیت‌های ویروسی و فیلاریوزها، و پشه انوفل ناقل مالاریا

- **کنترل طبیعی:** استفاده از عوامل طبیعی (استفاده از ماهی گامبوزیا)
- **کاستن سرچشمه آلودگی:** (بهترین روش مبارزه با نوزاد پشه) - بهسازی محیط و تغییرات فیزیکی در سطح زمین یا خارج کردن آبهای ساکن بوسیله تلمبه و پوشاندن و پرکردن باتلاقها به شن،
- **کنترل شیمیایی:** سم پاشی
- **راههای دیگر:** محافظت فردی، استفاده از توری برای درب و پنجره ها و استفاده از پشه بند، استفاده از مواد دور کننده



روشهای مبارزه با کک:

- خطرناکترین بیماری منتقله توسط کک: طاعون انسانی
- رعایت بهداشت و نظافت در خانه و داخل ساختمان
- پر کردن شکافها و درزهای در و دیوار با مصالح مناسب
- مبارزه با موش

برای برداشتن کنه باید با برس موی سر آغشته به نفت یا پارافین بر کنه بمالند با این کار کنه می میرد و می توان آن را از بدن زدود.

لازم است که سر کنه با یک پنس به آرامی برداشته شده و دقت شود که بخش های دهانی آن کنده نشود.



روشهای مبارزه با جوندگان:

کارسازترین اسلحه برای مبارزه، بهسازی محیط زیست

- حذف پناهگاههای موقت و دائمی
- مسدود کردن منافذ دیوارها و سوراخ موشها با سیمان
- پوشاندن دیوارها تا ارتفاع یک متری با سیمان و لبه پایینی درهای چوبی و چارچوب درها با ورقه های فلزی تا ارتفاع ۳ سانتی متری
- برای ضد موش کردن بناها باید دیواره خارجی ساختمان به قطر ۱۰ سانتی متر از جنس سیمان بوده و تا عمق ۶۰ سانتی متری زمین ادامه یابد.
- جلوگیری از ریخت و پاش مواد غذایی در انبارهای آلوده به موش
- استفاده از تله موش به تعداد کافی ،
- تجهیز درب و پنجره های ساختمان با توری مناسب
- استفاده از طعمه مسموم (به ازای هر ۱۵-۱۰ متر مربع ساختمان، کار گذاشتن یک طعمه)



نقش پرستار بهداشت جامعه:


اطلاع رسانی و بالا بردن آگاهی مردم از طریق آموزش

قرار دادن اطلاعات کافی به مردم درباره اثرات حشرات، بندپایان و

جوندگان بر سلامت فرد، خانواده و جامعه

آموزش به مردم در رابطه با روشهای پیشگیری از رشد و نفوذ این

موجودات در محیط منزل و نیز روشهای مبارزه و از بین بردن آنها



در مجموع:

- دلیل مبارزه با حشرات و جوندگان بر سلامت جامعه

روشهای انتقال بیماری از طریق بندپایان

- بیماری های منتقله توسط بندپایان

- روشهای مبارزه با بندپایان

- روشهای مبارزه با جوندگان(موش)

- نقش پرستار بهداشت جامعه

رفرنس نهایی:

لانکستر، پرستاری بهداشت جامعه (۳) ترجمه وحیده حسینی و دیگران، چاپ اول، تهران، سالمی، ۱۳۸۸

ایلدز آبادی، دبای ف. درسنامه بهداشت جامعه ۱۳۹۱ و ۳، چاپ اول، نشر جامعه نگر، تهران ۱۳۹۱

حسینی م، قاسمی س. پرستاری بهداشت جامعه ۳، چاپ اول، انتشارات اندیشه رفیع؛ ۱۳۹۰

**jones and Bartlett ، 2008، Global Health care.Holtz carol
Publishers**

جدید میلانی، م، پرستاری بهداشت جامعه ۱۳۹۱ و ۳، چاپ اول، انتشارات سالمی، تهران ۱۳۸۶
**Kamalam S .Essentials in community Health nursing
practice. 2005 .jaypee Brothers Medical Published**

ANY QUESTION??????



خسته نباشید

